AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 26.01.2006
COM(2006) 22 végleges

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK

a Közösségen belül mozgó munkavállalók és önálló vállalkozók kiegészítő nyugdíjra való jogosultságának védelméről szóló, 1998. június 29-i 98/49/EK tanácsi irányelv végrehajtásáról

{SEC(2006) 82}

Tartalom

I. BEVEZETÉS 3

II. HATÁSKÖR 4

III. INTÉZKEDÉSEK A KÖZÖSSÉGEN BELÜL MOZGÓ MUNKAVÁLLALÓK NYUGDÍJRA VALÓ JOGOSULTSÁGÁNAK VÉDELMÉRE 5

1. Egyenlő bánásmód a jogosultságok fenntartása tekintetében 5

2. Határokon átnyúló kifizetések biztosítása 6

3. Kiküldött munkavállalók határokon átnyúló tagsága 7

a) A kiküldött munkavállaló általi vagy az ő nevében történő járulékfizetés engedélyezése érdekében elfogadott intézkedések, 6. cikk (1) bekezdés 7

b) A járulékok alóli mentesség, 6. cikk (2) bekezdés 8

4. A rendszer tagjainak tájékoztatása 8

IV. VÉGKÖVETKEZTETÉS ÉS FEJLEMÉNYEK 9

I. BEVEZETÉS

A kiegészítő nyugdíjrendszerek az egyes tagállamokban eddig igen eltérően fejlődtek. Most, hogy az Európai Unió 25 tagállamból áll, az uniós nyugdíjrendszerek még változatosabbak lettek. Ez nemcsak a kötelező nyugdíjrendszerekre vonatkozik, hanem a kiegészítő nyugdíjrendszerekre is, ezáltal nehézkessé válik a rendszerek besorolása a hagyományos hárompilléres osztályozás szerint[1].

Az EK-Szerződésben foglalt, a munkavállalók szabad mozgására irányuló alapelv végrehajtása magával vonja az Európai Unión belül mozgó munkavállalók – kötelező vagy kiegészítő – nyugdíjára vonatkozó jogok védelmét. Míg a társadalombiztosítási nyugdíjrendszerek koordinációja lehetővé teszi a migráns munkavállalók számára, hogy teljes mértékben megőrizzék megszerzett kötelező nyugdíjjogosultságaikat, a kiegészítő nyugdíjjogosultság megőrzésének javítására irányuló intézkedések még mindig gyerekcipőben járnak. Széles körben elismerték, hogy az 1408/71/EGK rendeletben előírt koordinációs rendszer, különösen a kötelező nyugdíjrendszerek számára az összesítésre vonatkozó szabályok, elméletileg nem megfelelőek a kiegészítő nyugdíjrendszerek számára. E rendszerek rendkívüli sokfélesége a tagállamokban és a tagállamok között, illetve az, hogy a kiegészítő nyugdíjrendszerek gyakran nem a jogszabályokból, hanem a magánszektor kezdeményezéséből származnak, a hasonló szabályok alkalmazását nehézkessé teszik. Ezért az 1408/71/EGK rendelet a legtöbb kiegészítő nyugdíjrendszerre nem terjed ki. Az Európai Unión belül mozgó személyek kiegészítő nyugdíjjogosultságaik védelme érdekében a megfelelő jogi eszköznek a kiegészítő nyugdíjellátás terén alkotott irányelvet tekintették.

1998. június 29-én a Tanács elfogadta a Közösségen belül mozgó munkavállalók és önálló vállalkozók kiegészítő nyugdíjra való jogosultságának védelméről szóló 98/49/EK irányelvet (a továbbiakban: irányelv)[2]. Az irányelvet az EU-15 tagállamokban 2001. július 25-ig, az új tagállamokban pedig 2004. május 1-jéig kellett végrehajtani. Az ezen irányelv szerint elfogadandó intézkedések figyelembe veszik a kiegészítő nyugdíjrendszerek különleges jellegét és sajátosságait. Az ilyen rendszerek tagjait megillető bizonyos jogosultságok meghatározása korlátozza a szabad mozgás előtt álló akadályokat, amelyek oka a néhány vagy valamennyi nyugdíjjogusoltság elvesztése munka céljából egy másik tagállamba költözés eredményeként. Ezeket a jogosultságokat a III. fejezet tárgyalja részletesen.

Az irányelv 10. cikke (3) bekezdése értelmében ez a jelentés tájékoztatást tartalmaz az irányelv alkalmazásáról, valamint adott esetben javaslatokat fogalmaz meg a szükségesnek vélt módosításokról. A lehető legteljesebb áttekintés végett a tagállamok és az EFTA-országok[3] kormányainak kérdőívet küldtek. A Bizottság a nyugdíjfórum[4] tagjaival is

---

1 Meghatározza többek között a „Úton a kiegészítő nyugdíjrendszerek egységes piaca felé – az egységes piacon a kiegészítő nyugdíjakról szóló zöld könyvről szóló konzultáció eredményei” című, 1999. május 11-i bizottsági közlemény (COM(99) 134 végleges).

2 HL L 209., 1998.7.25., 46. o.

3 Csak Norvégia válaszolt.

4 A nyugdíjfórum a kiegészítő nyugdíjak területén működő bizottság, amelynek tagjai a tagállamok, a szociális partnerek és a megfelelő európai szövetségek. Hivatalosan a 2001. július 9-i C(2001)1775 bizottsági határozat hozta létre. A következő érdekelt szervezetektől érkezett válasz: AIM (Betegbiztosítási Pénztárak Nemzetközi Szövetsége), EAPSPI (Állami Nyugdíjintézetek Európai Szövetsége) és EFRP (Európai Nyugdíjbiztosítási Szövetség). Néhány nemzeti szervezet egyénileg válaszolt a kérdőívre.

konzultált. Ez a jelentés elsősorban a válaszadók által szolgáltatott információkon alapul. Meg kell azonban jegyezni, hogy a Bizottsághoz küldött információk tartalmukat és részleteiket tekintve jelentősen eltértek. A jelentés tartalma a tagállamokban a 2005. szeptemberi helyzetet tükrözi.

II. HATÁSKÖR

Az irányelv értelmében kiegészítő nyugdíjrendszer a hazai jogszabályoknak és a joggyakorlatnak megfelelően létrehozott foglalkozási nyugdíjrendszer, vagy bármely egyéb kollektív vagy más hasonló rendszer, amelynek célja kiegészítő nyugdíj folyósítása munkavállalóknak vagy önálló vállalkozóknak függetlenül attól, hogy ezek a rendszerek kötelező vagy önkéntes jellegűek. Az irányelv kizárja hatásköréből azokat a rendszereket, amelyek az 1408/71/EGK rendelet 1. cikke j) pontjának első albekezése által meghatározott „jogszabályok" fogalom hatálya alá tartoznak, vagy amely tekintetében egy adott tagállam e cikk értelmében nyilatkozatot tesz.

Az 1. melléklet „Tárgyi hatály" című 1. táblázata, amely a Közösségen belül mozgó munkavállalók és önálló vállalkozók kiegészítő nyugdíjra való jogosultságának védelméről szóló, 1998. június 29-i 98/49/EK tanácsi irányelv végrehajtásáról szóló jelentéshez mellékelt bizottsági munkadokumentumban található, rövid áttekintést nyújt a kiegészítő nyugdíj folyósításáról az ezen irányelv hatálya alá tartozó tagállamban. Amennyiben bizonyos kiegészítő nyugdíjrendszerek kivételesen az 1408/71/EGK rendelet hatálya alá tartoznak, ezt a táblázat jelöli. Az e jelentésben megadott minden további információ a tagállamok végrehajtási intézkedéseiről az e táblázatban feltüntetettt kiegészítő nyugdíjrendszerekre utal. Meg kell azonban említeni, hogy ez a táblázat nem lehet teljes a kiegészítő nyugdíjrendszerek bonyolultsága és sokszínűsége miatt.

Az irányelv függetlenül attól alkalmazandó, hogy a kiegészítő nyugdíjrendszer tőkefedezeten, felosztó-kirovó rendszeren vagy vállalkozások nyugdíjtartalékán alapul. A legtöbb kiegészítő nyugdíjrendszer tőkefedezeti alapon működik, ami leegyszerűsítve azt jelenti, hogy a munkáltatótól elkülönített „tőkefedezetekhez" járulékok folynak be, ezt befektetik és kifizetik az ellátásokat. Léteznek azonban tőkefedezeti megközelítéssel kombinált felosztó-kirovó rendszerek és nyugdíjtartalékok által finanszírozott rendszerek is. A kérdőívre adott válaszok alapján az utóbbi finanszírozási formán, azaz a vállalkozások nyugdíjtartalékán alapuló nyugdíjígérvény-rendszeren alapuló kiegészítő nyugdíjrendszerek csaknem a tagállamok felében megtalálható, ezek: Ausztria, Belgium, Dánia, Németország, Olaszország, Luxemburg, Portugália, Spanyolország, Svédország, az Egyesült Királyság és Norvégia.

Továbbá az irányelv nemcsak az öregségi nyugdíjakra alkalmazandó, hanem adott esetben a rokkantsági és túlélő hozzátartozói ellátásokra is. Valamennyi tagállamban, ahol az utódlási jog a biometrikus kockázatok közé tartozik, a házastársak és gyermekek lehetséges túlélőknek számítanak. Ez külön utalással vagy általánosabb fogalmak – mint pl. jogos örökösök vagy kedvezményezettek – alkalmazásával lehet elérni, amelyekkel a házastársak és gyermekek szintén meghatározhatók.

III. INTÉZKEDÉSEK A KÖZÖSSÉGEN BELÜL MOZGÓ MUNKAVÁLLALÓK NYUGDÍJRA VALÓ JOGOSULTSÁGÁNAK VÉDELMÉRE

1. Egyenlő bánásmód a jogosultságok fenntartása tekintetében

Az irányelv 4. cikke előírja, hogy a kiegészítő nyugdíjrendszer azon tagjainak szerzett jogai, akik egy másik tagállamba mennek, legalább olyan mértékben maradnak fenn, mint az olyan tagoké, akik elhagyják munkahelyüket, de az adott tagállam területén maradnak.

E cikk célja annak biztosítása, hogy másik tagállamba kerülő személyek ne kerüljenek hátrányosabb helyzetbe, mint azok, akik elhagyják munkahelyüket, de ugyanabban a tagállamban maradnak. Ezen elv meghatározásával a 4. cikk biztosítja a hazai és határokon átnyúló esetek egyenlő bánásmódjának minimális követelményét a már megszerzett jogosultságok fenntartását illetően.

Egyes tagállamok szerint nem volt szükség különleges intézkedések elfogadására az e cikknek való megfelelés érdekében. A tagállamok kormányai gyakran ezt azzal indokolták, hogy a szerzett jogosultságok fenntartását szabályozó meglévő jogi keretek vagy kollektív szerződések nem tesznek különbséget az egy adott tagállamban maradó és másik tagállamba kerülő munkavállalók között.

Néhány tagállam azonban különleges rendeletet vezetett be azzal a céllal, hogy a szerzett nyugdíjjogosultságok fenntartására vonatkozóan egyforma elvek alkalmazását biztosítsa abban az esetben, ha a rendszer egyik tagja másik tagállamba költözik. Effajta különleges rendelkezés megtalálható Franciaország, Németország, Görögország[5], Írország, Lettország, Luxemburg, Hollandia, Lengyelország, Portugália, az Egyesült Királyság és Norvégia jogszabályaiban. E tagállamok körében kétfajta jogi technikát alkalmaztak: míg Franciaország, Írország és az Egyesült Királyság az eltérő szabályok tilalmának végrehajtása mellett döntött, a többi fent említett tagállam az egyenlő bánásmód biztosítására pozitív szabályt részesített előnyben[6]. Az észt hatóságok szerint Észtország a kötelező tőkefedezeti nyugdíjrendszer tekintetében alkalmazta a 98/49/EK irányelvet; az irányelvet a tőkefedezeti nyugdíjtörvény hajtja végre[7].

Ebből a szempontból úgy tűnik, hogy az irányelv nem vezetett tényleges változáshoz a gyakorlatban, ugyanis a tagállamok jelezték, hogy a megkülönböztetésmentesség ebben az összefüggésben már az irányelv hatályba lépését megelőzően is biztosított volt. A nemzeti rendelkezésekben lévő megfelelő referenciákat lásd az 1. melléklet 2. táblázatában („Egyenlő bánásmód”), amely a Közösségen belül mozgó munkavállalók és önálló vállalkozók kiegészítő nyugdíjra való jogosultságának védelméről szóló, 1998. június 29-i 98/49/EK

---

5 A görög jogszabályt véglegesen 2004. november 3-án fogadták el (a 2004. november 5-i HL 212-ben közzétett 227/2004 elnöki rendelet).

6 Például a portugál végrehajtó jogszabály alábbi szövege: „Azok a munkavállalók, akik egy adott kiegészítő nyugdíjrendszer tagjai, és akik a rendszerbe járulékokat a továbbiakban nem fizetnek, mert egyik tagállamból egy másikba költöztek, fenntartják e rendszerekben megszerzett nyugdíjjogosultságaikat mégpedig ugyanolyan feltételek mellett, mint amelyek azon tagokra alkalmazandók, akik beszüntették a járulékfizetést, de a nemzeti területen maradnak. 2.1 Az (1) pont rendelkezései a szóban forgó kiegészítő rendszerben jogosultsággal rendelkező más személyekre is alkalmazandók.”

7 Az észt hatóságok 2005. augusztus 1-jei válasza. A Bizottság szolgálatai már megkezdték az észt tőkefedezeti nyugdíjrendszer értékelését.

tanácsi irányelv végrehajtásáról szóló jelentéshez mellékelt bizottsági munkadokumentumban található.

2. Határokon átnyúló kifizetések biztosítása

Az irányelv 5. cikke szerint a tagállamok biztosítják, hogy a kiegészítő nyugdíjrendszer tagjai, csakúgy mint az ilyen rendszerek szerinti egyéb jogosultak tekintetében a kiegészítő nyugdíjrendszer az ilyen rendszerek alapján járó ellátásokat az azokat egyébként terhelő adók és kezelési költségek nélkül kifizeti egy másik tagállamban is. Az ellátások Európa teljes területén történő kifizetése alapvető követelmény mind a munkavállalók szabad mozgása, mind a tőke szabad mozgása elvének betartása érdekében.

Több tagállam (Finnország, Franciaország, Görögország, Írország, Luxemburg, Málta, Hollandia, Portugália, Szlovénia, az Egyesült Királyság és Norvégia) írt elő nemzeti jogszabályukban különleges rendelkezést annak érdekében, hogy az ellátásokat a más tagállamba kerülő jogosultak részére kifizessék[8].

Ezt a rendelkezést a többi fent említett rendelkezésektől eltérően már az irányelv hatályba lépését megelőzően elfogadták. Ciprus és Spanyolország nem fogadott el különleges rendelkezést kizárólag ezen irányelv végrehajtása céljából, hanem ehelyett egy általánosabb jogszabályt fogadott el, amely előírja, hogy a tőke mozgása és a kifizetések a helyi lakosok és más tagállamok lakosai között korlátlanul történnek.

Ahol jogi intézkedést nem hoztak, az egyes tagállamok kijelentették, hogy jogi rendelkezéseik vagy kollektív szerződéseik már eleget tettek az 5. cikk követelményének. A legtöbb ilyen tagállam szerint mindez abból következik, hogy meglévő jogszabályaik a kifizetéseket illetően nem tettek különbséget az országban maradó tagok és a másik tagállamba költöző tagok között. Más tagállamok úgy nyilatkoztak, hogy nem volt szükség külön intézkedések meghozatalára, mert jogszabályaik nem tartalmaztak olyan rendelkezéseket, amelyek akadályoznák a tőke szabad mozgását a kiegészítő nyugdíjrendszerek értelmében történő határokon átnyúló kifizetésekre vonatkozóan.

A 4. cikkhez hasonlóan látszólag ez a cikk sem hozott jelentős változást a tagállamok gyakorlatában. Még a külön rendelkezést elfogadó tagállamok sem számoltak be arról, hogy a rendelkezés elfogadása előtt eltérő gyakorlatot követtek volna. Ez látszólag arra utal, hogy az ellátások korlátozások nélküli kifizetésének biztosítása a (korábbi) rendszer más tagállamban élő tagjainak csaknem mindegyik típusú rendszer esetében könnyen megvalósítható volt

A nemzeti rendelkezésekben lévő megfelelő referenciákat lásd az 1. melléklet 3. táblázatában („Határokon átnyúló kifizetések”), amely a Közösségen belül mozgó munkavállalók és önálló vállalkozók kiegészítő nyugdíjra való jogosultságának védelméről szóló, 1998. június 29-i 98/49/EK tanácsi irányelv végrehajtásáról szóló jelentéshez mellékelt bizottsági munkadokumentumban található.

---

[8] Ilyen különleges rendelkezésre jó példa a finn biztosítási alaptörvény alábbi szövege:„Egy adott alap tagjainak vagy a kiegészítő ellátási rendszer által jelenleg vagy eddig fedezett más biztosított személyeknek járó kiegészítő ellátásokat ki kell fizetni az Európai Gazdasági Térség más tagállamainak is ugyanolyan feltételek mellett, mint Finnországban. Hacsak az alap szabályai másképp nem rendelkeznek, a kiegészítő ellátásokat az Európai Gazdasági Térségen kívüli országoknak is ki kell fizetni.”

3. Kiküldött munkavállalók határokon átnyúló tagsága

A 6. cikk az 1408/71/EGK rendelet értelmében kiküldött munkavállalókat érinti. Ilyen kiküldetés az, amikor a munkavállalót átmenetileg munkáltatója egy másik tagállamba küldi, mint amelyben általában alkalmazásban áll. A kiküldetés maximális időtartama 12 hónap, amely különleges esetekben 24 hónapra hosszabbítható. A kiküldetés teljes időszaka alatt közvetlen kapcsolat van a vállalat és kiküldött munkavállalója között.

Olyan munkavállaló, aki munkáltatója kérésére átmenetileg külföldön fog dolgozni, jogosan várja el, hogy kiegészítő nyugdíjjogosultságai tekintetében ne érje gazdasági kár. A külföldi tartózkodása során új rendszerbe való átlépés – feltéve ha van – jelentős anyagi kárt okozhat neki. Előfordulhat például, hogy kiküldetése alatt az ezen országban alkalmazandó átruházási időszak elmulasztása miatt a munkavállaló nem szerez semmiféle jogosultságot. Az is nehézségeket okozhat, ha az új rendszer nem fér össze a korábbi rendszerrel. Például a megfelelő ellátási igényeket egy meghatározott juttatási program meghatározott hozzájárulási programra történő váltás esetében bonyolult módon lehet csak kiszámítani. Ezek a problémák elkerülhetők a határokon átnyúló tagság biztosításával, amely azt jelenti, hogy a tag a kiküldetés ideje alatt továbbra is az eredeti rendszerbe tartozik. A 6. cikk tehát lehetővé teszi a határokon átnyúló tagságot annak előírásával, hogy a munkáltatók és a kiküldött munkavállalók a másik tagállamba történő kiküldetés alatt továbbra is fizethessenek járulékot a származási tagállamban működő kiegészítő nyugdíjrendszerbe. Amennyiben továbbra is fizetik a járulékot, a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a kiküldött munkavállalók és a munkáltatók a másik tagállamban mentesüljenek bármilyen járulékfizetési kötelezettség alól.

a) A kiküldött munkavállaló általi vagy az ő nevében történő járulékfizetés engedélyezése érdekében elfogadott intézkedések, 6. cikk (1) bekezdés

Egyes tagállamok arról számoltak be, hogy nem volt szükség különleges intézkedések elfogadására a kiküldetés alatt a járulékok folyamatos fizetésének lehetővé tételére. A tagállamok ezt rendszerint azzal magyarázták, hogy kiküldetés esetén a származási tagállamban a kiegészítő nyugdíj folyósításával kapcsolatos szerződések és kollektív szerződések a felek számára továbbra is alkalmazandók. Ezért e tagállamok szerint a kiküldött munkavállalók általi vagy a nevükben történő járulékbefizetések az ezt szabályozó rendelkezések szerint szabályszerűen történnek. Továbbá azt állítják, hogy a 6. cikk (1) bekezdésével történő megfelelés az olyan rendeletek hiányának köszönhető, amelyek megtiltanák a kiegészítő nyugdíjrendszerekhez történő járulékfizetést a kiküldetés idején.

Néhány tagállam azonban külön rendelkezéseket fogadott el a kiküldetés alatt a fizetés folyamatosságának biztosítása érdekében. Ilyen rendelkezéseket Franciaországban, Görögországban, Luxemburgban, Máltán, Hollandiában, Portugáliában, Svédországban, az Egyesült Királyságban és Norvégiában hajtottak végre.

Míg Görögországban a járulékok további befizetésére való jogosultságot a kiküldetésről szóló értesítést követően 30 napon belül a munkavállalónak meg kell erősítenie, a többi fent említett országban e jogosultság gyakorlására nincsenek különleges korlátozások. A luxemburgi és a svéd rendelkezések előírják, hogy a kiküldetés alatt a befizetések nemcsak folytatódhatnak, hanem folytatódniuk is kell.

b) A járulékok alóli mentesség, 6. cikk (2) bekezdés

Ez a követelmény azokra a tagállamokra vonatkozik, ahol kötelező jellegű kiegészítő nyugdíjrendszerek működnek. Általában a kötelező kiegészítő nyugdíjrendszerekhez vagy egy adott szektorhoz kötődő kötelező tagsághoz hasonlóan ezek a rendszerek akadályt jelenthetnek egy másik tagállamban a kiegészítő nyugdíjrendszerek számára járulékfizetés alóli mentességi elv előtt. Ezért ilyen esetben a befogadó tagállamnak biztosítania kell, hogy a kiküldött munkavállalókat és munkáltatóikat nem fedezi a kötelező rendszer.

Egyes tagállamok azt állították, hogy a 6. cikk (2) bekezdésének végrehajtásához nincs szükségük külön rendelkezésre. Magyarázatként általában ezek a tagállamok azt hozták fel, hogy nincsenek általános kötelező kiegészítő nyugdíjrendszerek, vagy nincs olyan jogszabály, amely előírná, hogy az egyik rendszerrel kötelezően tagsági viszonyban kell lenni.

Más tagállamok azonban különleges rendelkezéseket hoztak. A holland jogszabályok például előírják, hogy hollandiai kiküldetés során a járulékfizetés egy másik tagállamban folytatódik, így a Hollandiában kiküldetésben lévő munkavállaló és munkáltatója Hollandiában mentesül a járulékfizetési kötelezettség alól. Ilyen rendelkezések még Belgiumban, Dániában, Franciaországban, Svédországban (itt csak részben) és Norvégiában léteznek.

Görögország, Luxemburg, Málta és Portugália ebben a kérdésben hasonló rendelkezéseket hozott, de más szemszögből. A görög jogszabályok például előírják, hogy a kiküldött munkavállaló és adott esetben munkáltatója egy másik tagállamban mentesül kiegészítő nyugdíjrendszerek részére mindennemű járulékfizetési kötelezettség alól. Luxemburg, Málta és Portugália csaknem ugyanilyen rendelkezést fogadott el. A bizottsági szolgálatok úgy vélik, hogy ez a fajta rendelkezés nem járulhat hozzá a 6. cikk (2) bekezdésének végrehajtásához, mivel kérdéses, hogy ez a rendelkezés jogilag kötelezővé tehető-e azokban a tagállamokban, ahová a munkavállalót kiküldték.

Amennyiben egy munkavállaló munkáltatója kérésére rövid ideig külföldön dolgozik, tudnia kell, hogy ezen időszak alatt mi történik kiegészítő nyugdíjjogosultságaival. Ő és munkáltatója egyszerű eljárásban szeretne részt venni, többletköltségek és bonyolult adminisztratív intézkedések nélkül. A határokon átnyúló tagságon keresztül erre megvan az eszköz. Az ebből az eszközből származó előnyöket elsősorban multinacionális vállalatok azon munkavállalói élvezik, akik pályafutásuk során számos ilyen kiküldetésre vállalkoznak. Amennyiben nem volt jogi lehetőség határokon átnyúló tagságra, az egyes szerződések szövegezése döntötte el, hogy a járulékfizetés folytatása engedélyezett-e. E jogosultság egységes szerkezetbe foglalásával a munkavállaló és a munkáltató e tekintetben jogbiztonságot nyert, ami alapvető fontosságú a kiküldetések megtervezéséhez.

A nemzeti rendelkezésekben lévő megfelelő referenciákat lásd az 1. melléklet 4. táblázatában („Kiküldött munkavállalók határokon átnyúló tagsága”), amely a Közösségen belül mozgó munkavállalók és önálló vállalkozók kiegészítő nyugdíjra való jogosultságának védelméről szóló, 1998. június 29-i 98/49/EK tanácsi irányelv végrehajtásáról szóló jelentéshez mellékelt bizottsági munkadokumentumban található.

4. A rendszer tagjainak tájékoztatása

Az irányelv 7. cikke szerint a tagállamok meghozzák a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy a munkáltatók, a megbízottak vagy a kiegészítő nyugdíjrendszer kezeléséért felelős más személyek megfelelő tájékoztatást adjanak a rendszer tagjainak a

nyugdíjjogosultságokról és a rendszer alapján rendelkezésükre álló választási lehetőségekről, amikor azok másik tagállamba mennek. Ennek a tájékoztatásnak meg kell felelnie legalább annak a tájékoztatásnak, amelyet azoknak a tagoknak nyújtanak, akiknél a járulékfizetés megszűnt, de nem hagyják el az adott tagállam területét.

A kiegészítő nyugdíjak, különösen az olyan kiegészítő nyugdíjrendszerrel rendelkező tagállamok esetében, amelyek magas ellátási szintet nyújtanak, a jövedelem öregkori biztosításának fontos részét képezik. Ezért természetes, hogy a másik tagállamban dolgozni kívánó személyek egyértelműen át akarják látni, hogy szerzett nyugdíjjogosultságukra vonatkozóan milyen következményekkel jár a kiküldetés, még mielőtt meghoznák a végső döntést. Következésképpen ezen a téren elengedhetetlen megfelelő információt szolgáltatni.

Egyes tagállamok az utóbbi minimális követelményre utaltak, és azt állították, hogy nem fogadtak el semmiféle különleges intézkedést a tagok tájékoztatására vonatkozóan. Ezzel összefüggésben azzal érveltek, hogy az információk köre összhangban van az irányelv tartalmával, és a rendszer valamennyi tagja számára azonos függetlenül attól, hogy a származási tagállamban maradnak, vagy másik tagállamba mennek.

Nyolc tagállam (Görögország, Portugália, Málta, Hollandia, Írország, Lettország, Luxemburg és Norvégia) azonban erre vonatkozóan külön szabályokat fogadott el. Nagyon fontos, hogy a munkavállalók megfelelő információkat kapjanak, különös tekintettel a rendelkezésükre álló választási lehetőségekre mielőtt másik tagállamba mennének dolgozni. Néhány tagállamban ebből a szempontból az irányelv hatására kiterjesztették a tájékoztatási jogosultságokat. A legtöbb ország azonban az irányelv hatályba lépését megelőzően már meglévő tájékoztatási követelményekre utalt.

A nemzeti rendelkezésekben lévő megfelelő referenciákat lásd az 1. melléklet 5. táblázatában („A rendszer tagjainak szolgáltatott információ”), amely a Közösségen belül mozgó munkavállalók és önálló vállalkozók kiegészítő nyugdíjra való jogosultságának védelméről szóló, 1998. június 29-i 98/49/EK tanácsi irányelv végrehajtásáról szóló jelentéshez mellékelt bizottsági munkadokumentumban található.

IV. VÉGKÖVETKEZTETÉS ÉS FEJLEMÉNYEK

A nyugdíjjogosultságok fenntartására vonatkozó első két intézkedést – egyenlő bánásmód és határokon átnyúló befizetések – illetően a tagállamok válaszainak vizsgálata azt mutatja, hogy egyes tagállamok szerint ezeket a jogosultságokat már az irányelv hatályba lépése előtt is kellőképpen biztosították. Az irányelven keresztül ezen jogosultságok egységes szerkezetbe foglalása azonban nagyobb jogbiztonságot eredményez, ami segítséget nyújt a külföldi munka lehetőségét fontolgató munkavállalóknak. Továbbá ezen elveknek az EU jogba történő beültetésével biztosíték van rá, hogy az utazó munkavállaló nem kerül olyan helyzetbe, amely az EU-szintű előírások hatályán kívül esik.

A 6. cikkben foglalt jogosultságok nemcsak a jogbiztonság növelésére szolgálnak, hanem egyszerű eljárást biztosítanak a tag számára ahhoz, hogy a kiküldetés ideje alatt továbbra is fenntarthassa kiegészítő nyugdíjjogosultságait. A határokon átnyúló tagságot engedélyező 6. cikk ezért megfelelő védelmet biztosít az ideiglenesen másik tagállamban kiküldetésben lévő munkavállalók számára. Szintén fontos, hogy a határokon átnyúló tagság ne legyen kevésbé vonzó attól, hogy a munkáltatónak vagy munkavállalójának járulékot kell fizetnie a kiküldetés helyszínéül szolgáló tagállamban működő kötelező nyugdíjrendszer miatt. Ebből kifolyólag a

kiküldött munkavállalók határokon átnyúló tagságának megkönnyítése a munkaerő mobilitás megkönnyítése felé fontos lépésnek tekinthető az 1408/71/EGK rendelet értelmében vett rövid távú kiküldetés terén.

A rendszer tagjainak tájékoztatását illetően az irányelvnek a tagállamok tájékoztatási rendeleteire gyakorolt hatása jelentős volt még akkor is, ha a meglévő szabályok nagy része már megkövetelte a 7. cikkben előírt minimális szintű tájékoztatást.

A kiegészítő nyugdíjrendszerek még nem minden tagállamban fejlődtek ki olyan szintre, hogy a nemzeti nyugdíjrendszerek jelentős elemét képezzék. A méltányos és fenntartható nyugdíjakról szóló közös jelentés[9] azonban jól szemléltette, hogy számos tagállam hajtott végre nemrégiben olyan strukturális nyugdíjreformokat, amelyek befolyással vannak kiegészítő nyugdíjrendszerükre. Ezen reformok eredményeként gyakran megnő a kiegészítő nyugdíjak folyósításának arra irányuló szerepe, hogy megfelelő módon biztosítsa az európai uniós polgárok öregkori jövedelmét. Ezért igen fontos, hogy megfelelően védjük az olyan munkavállalók kiegészítő nyugdíjjogosultságait, akik élnek azon jogaikkal, hogy egy másik tagállamban éljenek és dolgozzanak.

Ezen irányelv elfogadását követően további EU-szintű jogi intézkedések járultak hozzá ahhoz, hogy a munkavállalók egyre többször éljenek a szabad mozgáshoz való joguk gyakorlásával:

Határokon átnyúló befizetések

Az első intézkedés a határokon átnyuló – az esetlegesen alkalmazandó adó és kezelési költségek alól mentes – befizetések biztosítására vonatkozik. A munkavállalók mobilitását nemcsak a befizetés hiánya, hanem egy másik országba irányuló befizetés előtt alkalmazandó magas kezelési költségek levonása is befolyásolhatja. A határokon átnyúló, euróban történő fizetésekről szóló, 2001. december 19-i 2560/2001/EK rendelet is elősegíti ezen költségek csökkentését.

Határokon átnyúló tagság

A határokon átnyúló tagság területén a foglalkoztatói nyugellátást szolgáltató intézmények tevékenységéről és felügyeletéről szóló, 2003. június 3-i 2003/41/EK irányelv (a továbbiakban: IORP-irányelv vagy nyugdíjalap irányelv) elfogadása újabb EU-szintű jogi intézkedés. A nyugellátást szolgáltató intézmények felülvizsgálatának kölcsönös elismerése, amelyet az irányelv vezetett be, alapfeltétel volt, amely lehetővé tette ezen intézmények határokon átnyúló tevékenységeit, és így megnyitotta a határokon átnyúló tagság lehetőségeit. Ilyen rendelkezések által az IORP-irányelv jelentősen megkönnyíti a határokon átnyúló mobilitást. A határokon átnyúló tagság előnye az, hogy egy másik tagállamban elvégzendő munka esetén a munkavállaló ugyanabban a rendszerben maradhat, tehát nem kell átlépnie egy másik rendszerbe.

A nyugdíjadóztatás területén a Bizottság azirányú kezdeményezése, hogy a nem hazai alapokat megkülönböztető valamennyi adózási szabályt eltöröljék, a határokon átnyúló tagság megkönnyítését célozza. A közleménnyel (COM (2001) 214) a Bizottság bejelentette, hogy

---

[9] A Bizottság és a Tanács közös jelentése a megfelelő és fenntartható nyugdíjakról, amelyet a Tanács 2003. március 6-án (Foglalkoztatás, szociális politika, egészségügyi és fogyasztói ügyek) és 2003. március 7-én (Gazdasági és Pénzügyek) jegyzett be a 2003. március 20-21-i Európai Tanácshoz történő hozzájárulásként, 8-9. oldal, tanácsi ref. 6527/2/03/REV 2.

ellenőrzi a nyugdíjrendszerekben a határokon átnyúló részvételt akadályozó nemzeti adózási szabályokat, valamint megteszi a Szerződésnek való megfelelés hatékony biztosításához szükséges lépéseket. Ennek eredményeként a Bizottság néhány tagállam ellen jogsértési eljárást indított az EK-Szerződés 226. cikke értelmében[10].

Tájékoztatási követelmények

A tájékoztatás terén az IORP-irányelv keretén belül szintén hoztak további intézkedéseket. Előrelépést tett azáltal, hogy felkérte a foglalkozási nyugdíjbiztosítási intézményeket, hogy a rendszerek tagjait és a kedvezményezetteket tájékoztassák az ellátásaikat érintő kérdésekről. Mivel azonban az IORP-irányelv hatásköre nem azonos ezen irányelvvel, ezek a rendelkezések nem vonatkoznak mindegyik kiegészítő nyugdíjellátási intézményre.

Kilátások

Egyik kormány sem számolt be arról, hogy a hazai és határokon átnyúló eseteket megkülönböztetnék, vagy hogy a munkavállalók kiküldetésével kapcsolatos jogok gyakorlása a tagállam gyakorlatában akadályoztatva lenne. A nyugdíjfórum tagjaitól származó válaszok alapján ez majdnem kivétel nélkül mindenütt így van. Csak egy tag nyilatkozott úgy, hogy problémák vannak az irányelv gyakorlati alkalmazásával. A tag például jelezte, hogy nehézségekkel küzdenek a kiküldetés során továbbra is az eredeti rendszerbe történő járulékfizetésre irányuló jog gyakorlásában.

Ebben az összefüggésben ha egyáltalán be is számoltak a munkavállalókat érintő hátrányokról, a kormányok és a nyugdíjfórum tagjai leginkább azokra a problémákra utaltak, amelyek a különböző adórendszerekből és a jogosultságok megszerzésére vonatkozóan szabályok különbözőségéből származnak. Az utóbbit gyakran a kiegészítő nyugdíjjogosultságok „hordozhatóságának” szokás nevezni: ez szakmai mobilitás esetén a nyugdíjjogosultságok megszerzésének és megtartásának lehetősége. Más esetekben a probléma nem a megszerzésből, hanem a jogosultságok gyakorlati követeléséből származik.

Ezen irányelv azonban nem foglalkozik ezekkel a mobilitást gátló akadályokkal. A kiegészítő nyugdíjak területén a munkavállalók szabad mozgása előtt tehát még mindig vannak akadályok. Maga az irányelv is kifejezi ezt a nézőpontot miután kijelenti, hogy az irányelv csak az első intézkedést tartalmazza (lásd (4) preambulumbekezdést), és csak „hozzájárul” a szabad mozgás előtt álló akadályok eltávolításához (lásd (7) preambulumbekezdést és 1. cikket).

A Bizottság felismerte, hogy a kiegészítő nyugdíjjogosultságok nem elégséges „hordozhatósága” jelentős akadályt jelenthet a munkavállalók mobilitása és ezáltal a munkavállalók szabad mozgása előtt, amely a Szerződésben foglalt egyik alapvető jog.

A Bizottság két ízben konzultált a szociális partnerekkel, legutóbb 2003 szeptemberében (SEC(2003)916). Ezzel a közleménnyel elindította a szociális partnerekkel folytatott konzultáció második szakaszát a foglalkozási nyugdíjjogosultságok hordozhatóságának javítását célzó intézkedésekről, és azt javasolta, hogy ezen a téren kollektív európai keretet hozzanak létre. Mivel a szociális partnereknek eltér a véleménye a tárgyalások

[10] További információ: http://europa.eu.int/comm/taxation_customs/taxation/personal_tax/pensions/index_en.htm

megkezdésének szükségességéről, a Bizottság 2005. október 20-án irányelvjavaslatot nyújtott be a kiegészítő nyugdíjjogosultságok hordozhatóságának javításáról[11].

[11] (COM(2205) 507 végleges, 2005.10.20.). A kiegészítő nyugdíjjogosultságok hordozhatóságának javításáról szóló európai parlamenti és tanácsi irányelvjavaslat.